

EKSAMENSFORSIDE

Skoleeksamen med tilsyn

Generell informasjon om eksamen:

Emnekode: JUR332-1

Emnenavn: Formuerett I

Dato: 13. desember 2024

Start klokkeslett: 09.00

Antall timer: 6 timer

Emneansvarlig: Alf Marcus Wiegaard

Campus: Hønefoss

Fakultet: Handelshøyskolen

Antall oppgaver: 3

Antall vedlegg: 0

Totalt antall sider (inkludert forside og vedlegg): 6

Tillatte hjelpemidler (jf. emneplan):

Lovdata Pro i eksamensmodus

Opplysninger om vedlegg:

Merknader:

Ved eksamen på papir kryss av for type eksamenspapir:

Ruter ☐

Linjer ☐

KANDIDATEN MÅ SELV KONTROLLERE AT OPPGAVESETTET ER FULLSTENDIG

Eksamensoppgavetekst:**OPPGAVE 1: AVTALERETT. TEORIOPPGAVE. Antatt tidsbruk: Ca. 1,0 time**

Redegjør kort for de tre ugyldighetsgrunnene: habilitetsmangler, tilblivelsesmangler og innholdsmangler. Pek på hva det innebærer at en avtale kjennes ugyldig, og virkningene av ugyldighet.

OPPGAVE 2: PENGEKRAVSRETT. PRAKTISK OPPGAVE. Antatt tidsbruk: Ca. 2,0 timer

Lars Holm var involvert i mange ulike forretninger, bl.a. kjøp og salg av kunst og verdipapirer. I februar 2024 besøkte Lars en stor messe, ArtExpo24, hvor ulike aktører møttes for å gjøre forretninger.

Lars eide en del verdifulle investeringsobjekter, men hadde også mye gjeld. Økonomien til Lars var opp og ned, i de senere årene mest ned. Situasjonen var nå ikke god, og Lars var på messen mest for å selge unna og på den måten få inn kapital. Lars bodde på konferansehotellet der ArtExpo24 ble arrangert.

På messen 20. februar 2024 traff Lars på Marte Kirkerud, som han kjente litt fra før. Marte var en anerkjent investor. Marte, på sin side, kjente til Lars, som hun visste var en kunnskapsrik forretningsmann, men som hadde gjort noen uheldige valg i sine forretninger. Marte var klar over at økonomien til Lars ikke var den beste.

Lars og Marte satt seg ned i restauranten på stedet og kom straks inn på forretninger, og Lars sa det slik det var: Han hadde behov for å selge unna en del av det han eide, slik at han kunne få inn kapital.

Marte ante mulighetene for å gjøre en god avtale, og lyttet oppmerksomt til det Lars hadde å foreslå. Lars sa at han hadde følgende til salgs, som Marte kanskje ville være interessert i å kjøpe:

- Et maleri av Edvard Blunch, kalt Vintersol, verdt kr. 4 500 000
- Et pengekrav på kr. 4 000 000 mot Ole Vold, en seriøs kunstinvestor, verdt kr. 4 000 000. Ole skulle etter gjeldsbrevet betale pengene sommeren 2025.

Fra sin mappe tok Lars frem det enkle gjeldsbrevet som Ole Vold hadde undertegnet i 2023, og viste det til Marte. Det var originaldokumentet. Lars noterte telefonnummeret til Ole Vold ned på et ark. Han ga henne også et fotografi av Vintersol.

Lars fremholdt at samlet verdi på disse formuesgodene var kr. 8 500 000. Hvis Marte slo til innen kl. 12.00 dagen etter, 21. februar 2024, sa Lars, ville hun få begge for kr. 7 500 000. I mellomtiden kan du sjekke litt, blant annet ringe til Ole Vold og høre om gjeldsbrevet, sa Lars til Marte.

KANDIDATEN MÅ SELV KONTROLLERE AT OPPGAVESETTET ER FULLSTENDIG

Marte sa at det var hyggelig å møte Lars igjen, og sa at hun skulle gjøre noen undersøkelser. De ble enige om å møtes i restauranten kl. 12.00 dagen etter. Lars tok med seg gjeldsbrevet og forlot restauranten.

Lars så senere på dagen at Marte forlot ArtExpo24. Lars vandret litt rundt og traff på en gammel bekjent, Peder Ås. Lars og Peder slo seg ned og begynte å prate, en prat som raskt skulle dreie seg om forretninger. Peder hadde tjent gode penger i det siste, og Peder var nå på utkikk etter å gjøre gode kjøp.

Lars så straks muligheten til å få til en avtale med Peder. Lars forklarte at han hadde to formuesgoder til salgs, de samme som han hadde nevnt til Marte. Lars forklarte Peder at tingene var verdt kr. 8 500 000, men sa til Peder at hvis du slår til nå i dag, skal du få alt for kr. 8 000 000. Lars viste på nytt frem gjeldsbrevet mot Ole Vold, og fotografiet av Vintersol, denne gangen til Peder. Lars skrev opp telefonnummeret til Ole Vold på en lapp som han leverte til Peder.

Lars nevnte ikke noe om at han hadde tilbudt tingene også til Marte Krirkerud.

Peder ble interessert, og sa til Lars: Nå er klokken 13.00. Gi meg til kl. 15.00, så møtes vi her. Jeg gjør noen undersøkelser i mellomtiden. Det var i orden for Lars.

Lars og Peder møttes igjen kl. 15.00. Peder gikk rett på sak og sa at han hadde gjort undersøkelser, blant annet ringt Ole Vold. Ole Vold bekreftet at han skylder deg kr. 4 000 000, som han skal betale sommeren 2025, sa Peder. Jeg er ikke så interessert i maleriet, men jeg kjøper gjerne gjeldsbrevet mot Ole Vold. Jeg kan gi deg kr. 3 500 000 for det. Det var i orden for Lars. De ble derfor enige, og satte opp en enkel, men dekkende avtale der og da som begge underskrev. Eiendomsretten til gjeldsbrevet ble overført til Peder Ås. Peder overførte kr. 3 500 000 til Lars i nettbanken mens de satt der. Lars leverte gjeldsbrevet til Peder, slik at Peder fikk det i hende.

Dagen etter, 21. februar, gikk Lars for å møte Marte kl. 12.00 i restauranten. Lars 'plan var å si fra til Marte at det ikke var aktuelt å selge henne gjeldsbrevet, for han hadde allerede solgt det til Peder.

Men da han satt seg ned og ventet på Marte, formet det seg en tanke. Kanskje han kunne selge alt til Marte, også gjeldsbrevet, og derved få dobbelt opp? Hvis han fikk betaling fra Marte også, ville han kunne ligge lavt i utlandet noen år, og med god økonomi. Alt ville sikkert roe seg etter hvert og gå greit.

Marte møtte opp som avtalt kl. 12.00. Hun sa straks at hun hadde gjort sine undersøkelser — sjekket eierforholdene til maleriet og ringt Ole Vold, alt var i orden — og aksepterte å betale kr. 7 500 000 for alt.

Lars hadde bestemt seg — han ville selge alt, også gjeldsbrevet, til Marte. Lars sa at det var bra at Marte aksepterte. Han overleverte maleriet Vintersol i original, som han hadde med seg til møtet med Marte.

Lars sa imidlertid at han hadde vært litt ubetenksom og sendt gjeldsbrevet i original tilbake til regnskapsføreren sin pr. post i går kveld. Lars hadde uansett en kopi, forklarte han, og har tok frem kopien fra mappen sin og ga denne kopien til Marte.

Lars foreslo at han skulle få regnskapsføreren sin til å sende gjeldsbrevet over til Marte i løpet av uken.

Det var i orden for Marte. Hun hadde sett originalen i går, sa hun. Lars og Marte ble derfor enige, og satte opp en enkel, men dekkende avtale der og da som begge underskrev. Eiendomsretten til gjeldsbrevet og maleriet ble ifølge avtalen overført til Marte. Marte overførte samtidig kr. 7 500 000 i nettbanken. Partene takket for handelen og dro deretter hvert til sitt.

Dagen etter sendte Marte sendte en SMS til Ole Vold om at hun hadde kjøpt gjeldsbrevet, og Ole bekreftet at han hadde mottatt meldingen.

I begynnelsen av mars 2024 emigrerte Lars Holm til utlandet og var utilgjengelig.

De involverte forstod at Lars hadde vært uærlig, og det oppsto rettslig tvist om gjeldsbrevet.

Peder hevdet at han var eier av gjeldsbrevet, som han også hadde kjøpt av Lars før Marte kjøpte det. Han viste til at han fikk gjeldsbrevet overlevert til seg. Marte bestred ikke at Peder hadde kjøpt gjeldsbrevet før henne, men hun mente likevel at hun etter lovgivningen nå var eier.

Både Peder og Marte rettet for sikkerhets skyld krav også mot Lars, og viste til gjeldsbrevloven. Peder hevdet at Lars måtte være erstatningsansvarlig hvis det viste seg at Marte hadde retten til gjeldsbrevet. Marte hevdet tilsvarende: Lars måtte være erstatningsansvarlig dersom det var Peder som hadde retten til gjeldsbrevet.

Lars fikk vite om Peder og Martes krav mot ham. Han var enig i at det var gjeldsbrevloven som regulerte et eventuelt ansvar, men han påsto at han ikke var ansvarlig for det tapet Peder eller Marte led.

Drøft og avgjør de rettsspørsmålene oppgaven reiser.

OPPGAVE 3: OBLIGASJONSRETT. PRAKTISK OPPGAVE. Antatt tidsbruk: Ca. 3,0 timer

Etter at studievennene Laura Holm og Marte Kirkerud var ferdige på jusstudiet, søkte de seg til hvert sitt advokatfirma hvor de begge jobbet som advokatfullmektig. Som følge av at de jobbet på ulike arbeidsplasser, og at arbeidsmengden var omfattende, så de lite til hverandre de første arbeidsårene og begynte å miste kontakt.

En dag møtte Laura Holm og Marte Kirkerud hverandre i Hønefoss sentrum. De tok opp kontakten og begynte å snakke litt løst om å starte sitt eget advokatfirma. De var begge lei av

å måtte jobbe hele tiden og at mesteparten av inntektene gikk til eierne i firmaene de jobbet for. De hadde dessuten begge fått advokatbevilling, og ville derfor kunne starte på egenhånd. De ble enige om at de skulle starte hvert sitt advokatfirma, men dele kontor, møtelokaler, samt utgifter til papir, printer, penner ol. Begge valgte selskapsformen aksjeselskap.

Både Marte og Laura hadde nå opprettet et aksjeselskap hver, Advokatfirmaet Kirkerud AS og Advokatfirmaet Holm AS. De bestemte seg for å inngå en formell samarbeidsavtale. De var enige om at formålet med avtalen skulle være at ingen av dem skulle tjene eller tape penger på den andres bekostning, og at de derfor skulle avtale likedeling av utgifter. Avtalen hadde følgende ordlyd:

«Advokatfirmaet Kirkerud AS og advokatfirmaet Holm AS («Partene») er i dag enige om følgende punkter:

1. Partene skal drive separat advokatvirksomhet fra et felles lokale som de skal leie i fellesskap («Forretningsstedet»). Lokalet skal være egnet til begge partenes advokatvirksomhet. Dersom partene er uenige om hvilket lokale som skal leies, og begge lokalene er egnet i samsvar med pkt. 1 annet pkt., skal det kastes kron og mynt om hvilket lokale som skal anvendes.
2. Utgifter som er nødvendige for driften av Forretningsstedet, og utgifter som Partene får omtrent like stor fordel av, skal deles likt mellom Partene.
3. Avtalens varighet er fire år.»

Det første året gikk samarbeidet mellom Marte og Laura godt, og de fikk begge oppbygd seg et godt kundegrunnlag.

En dag etter at Laura hadde hatt et møte med en av hennes største klienter, tok Marte kontakt med klientene på veien ut av lokalet. Hun fortalte dem at Laura bevisst hadde fakturert dem betydelig mer enn det var grunnlag for. Marte indikerte at de derfor burde si opp Laura og heller ansette Marte. Klientene ble helt sjokkert. De undersøkte forholdene og rapporterte sine funn til Tilsynsrådet for Advokatvirksomhet (tilsynsrådet). Tilsynsrådet foretok deretter en grundig undersøkelse av fakturaene som Laura hadde utsendt. Etter undersøkelsene var bildet entydig. Laura hadde klart overfakturert flere av hennes klienter. Det ble også funnet andre kritikkverdige forhold. Saken endte med at Laura ble fratatt sin advokatbevilling.

Laura tok kontakt med Marte og sa at virksomheten måtte avvikles før kontrakten var ferdig. Marte sa at Lauras firma hadde inngått en bindende avtale, og er forpliktet til avtalen i fire år. Laura ble overrasket. Laura mente at det var Marte som hadde satt i gang stormen rundt henne. Det ville være helt urimelig hvis Marte kunne fastholde avtalen i en slik situasjon. Dessuten hadde de fleste av Lauras klienter nå gått over til Marte, akkurat slik Marte hadde planlagt.

Laura sendte på vegne av hennes firma et brev hvor hun prinsipalt mente at avtalen var

oppsigelig. Hun anførte at avtalen måtte suppleres med en alminnelig oppsigelsesadgang. Subsidiært mente Laura at Marte hadde misligholdt avtalen ved å informere hennes klienter om overfaktureringen, og at hun på dette grunnlaget kunne heve avtalen. Under enhver omstendighet, krevde Laura erstatning fra Marte for tapt inntekt i tiden hun ikke kunne praktisere som advokat på kr 2 000 000. Partene var enige om at Laura tapte kr 2 000 000 ved å ikke kunne praktisere som advokat.

Marte bestred både at det forelå grunnlag for oppsigelse, heving og erstatning. Hun erkjente at hun ønsket at noen av Lauras klienter skulle gå over til Marte, men hun hadde aldri sett for seg at hennes handlinger kunne resultere i at Laura mistet sin advokatbevilling. Erstatningssummens størrelse kunne ikke under noen omstendigheter settes til kr 2 000 000. Marte krevde at Laura skulle betale strøm og husleie ut hele samarbeidsavtalens varighet og viste til avtalens vilkår om kostnadsfordeling. Hun skulle også betale for vedlikehold av printeren, blekk, og papir, siden dette var nødvendige utgifter i forbindelse med advokatvirksomheten.

Laura mente at Martes krav var helt ubegrunnet. Lokalet kunne sies opp med tre måneders oppsigelsesfrist. Laura gikk med på å betale husleie ut oppsigelsestiden på leiekontrakten, men fant seg ikke i å betale en krone i strøm, vedlikehold av printer, blekk og papir. Hun mente at utgiftene ikke var nødvendige for driften av forretningsstedet og at siden partene ikke fikk omtrent like mye nytte av utgiftene, måtte Marte dekke disse utgiftene selv. Dersom avtalen kunne forstås slik Marte mente, mente hun at den måtte settes til side enten i medhold av avtaleloven § 36 eller forutsetningslæren.

Drøft og avgjør de problemstillinger oppgaven reiser.

Oppgave 1

Ugyldighet: Habilitetsmangler, tilblivelsesmangler og innholdsmangler

1. Innledning

Hovedregelen i norsk rett er at avtaler skal holdes, se NL 5-1-2. Det hender imidlertid at en avtale etter omstendighetene må brytes. Fravikelse av hovedregelen kan skje i form av ugyldighet eller kontraktsrevisjon, alternativt misligholdsbeføyelser overfor en misligholdende part. I det følgende rettes oppmerksomheten mot ugyldighet, forstått som at en avtale settes til side og ikke får virkninger etter sitt innhold. Herunder vil det redegjøres for de ulike ugyldighetsgrunner som det i praksis opereres med.

2. Ugyldighetsgrunnene

2.1. Habilitetsmangler

En første ugyldighetsgrunn er habilitetsmangler. Med habilitetsmangler siktes gjerne til de situasjoner der løftegiver har manglende rettslig handleevne, og det derfor vil være urimelig å opprettholde en avtale som gyldig.

Som eksempel kan nevnes at en mindreårig, det vil si en person under 18 år, som et utgangspunkt ikke kan inngå avtaler med bindende virkning idet han ikke har rettslig handleevne. Dette kommer til uttrykk i vergemålsloven (vgml.) §§ 9 og 8 sammenholdt med § 2 første ledd bokstav a. Fra dette utgangspunktet gjøres unntak for visse rettslige disposisjoner slik som inngåelse av arbeidsavtaler, drift av næringsvirksomhet mv., se vgml. §§ 10-13. Likeledes kan det oppstå avtalebinding dersom vedkommende har inngått en avtale og motparten var i god tro, eller ved ratihisasjon, se vgml. § 14. Det vil i så fall avskjære ugyldighet. Også andre satt under vergemål har begrenset rettslig handleevne, se vgml. § 20 flg.

Et annet eksempel er den ulovfestede adgang til ugyldighet ved sinnssykes rettslige disposisjoner, se Rt. 1995 s. 1540 (Sinnssvekket kausjonistdommen). For at en avtale skal kjennes ugyldig som følge av sinnssykdom, må løftegiver ha en alvorlig sinnslidelse. I tillegg oppstilles et krav om årsakssammenheng; vedkommende må på grunn av den alvorlige sinnslidelsen ha inngått den aktuelle avtale, se Rt. 2005 s. 878 (avsnitt 28).

2.2. Tilblivelsesmangler

Tilblivelsesmangler innebærer at avtalen lider av feil ved avtaleinngåelsen. Avtaleloven (avtl.) oppstiller bestemmelser om tilblivelsesmangler i §§ 28-34 og 36. Noen eksempler er ordinær og grov tvang, samt forvanskning, som er regulert i henholdsvis avtl. §§ 28, 29 og 32 andre til femte ledd. I tillegg kan nevnes den ulovfestede forutsetningslæren, sml. Rt. 1999 s. 922.

En grunnleggende bestemmelse om tilblivelsesmangler er avtl. § 33, som kan medføre ugyldighet dersom et løfte på grunn av omstendigheter som forelå på avtaletidspunktet, og som løftegiver må antas å ha kjent til, ville stride mot redelighet eller god tro. Det er tale om en sekkebestemmelse som er ment å fange opp de situasjoner som faller utenfor de øvrige ovennevnte bestemmelser, og som i prinsippet også kan ramme andre situasjoner, se Ot.prp.

nr. 63 (1917) s. 74. Ugyldighet etter bestemmelsen aktualiseres gjerne der løftemottaker har en informasjonsplikt som ikke overholdes. Se eksempelvis Rt. 2003 s. 521, der en arving unnlot å opplyse om verdier i arvelaters aksjer til de øvrige arvingene. I slike familieanliggender stilles særlige krav til informasjonsplikten (avsnitt 71). Informasjonspliktens fremtredende rolle illustreres også i Rt. 2013 s. 388 (Røeggen), der DNB overfor en forbruker burde ha gitt mer realistiske opplysninger om risikoen ved et investeringsobjekt (avsnitt 125 flg.).

Avtl. § 36 er i sin kjerne tiltenkt anvendt på innholdsmangler, men bestemmelsen omfatter også tilblivelsesmangler. Røeggen-dommen illustrerer dette. Saken gjaldt et tilfelle av tilblivelsesmangel og resultatet ble ugyldighet etter avtl. § 36. Dommen er betydningsfull, ettersom det for første gang ble uttrykt at forbrukerhensyn må tillegges betydelig vekt etter avtl. § 36 andre ledd (avsnitt 54 og 125).

2.3. Innholdsmangler

Innholdsmangler innebærer slik ordlyden tilsier at det er mangler ved en avtales innhold. Det oppstilles regler om innholdsmangler i NL 5-1-2, finansavtaleloven § 2-15, pristiltaksloven § 2, jf. § 6, og viktigst av alt i avtl. § 36. Sistnevnte kan utledes av retningslinjen "avtalens innhold" i bestemmelsens andre ledd. Avtl. § 36 er en generell formuerettslig lempingsregel, som sammen med avtl. § 37 gjennomfører EUs forbrukeravtaledirektiv. Bestemmelsen gir ikke bare adgang til ugyldighet, men også kontraktsrevisjon. Den har med andre ord mer fleksible rettsvirkninger enn øvrige ugyldighetsregler. I tillegg gjelder den ikke bare forhold som på avtaletidspunktet forelå, men også etterfølgende omstendigheter, jf. "senere inntrådte forhold" i andre ledd. Bestemmelsen har dermed både en avtalerettslig og obligasjonsrettslig forankring.

Avtl. § 36 tar sikte på å fange opp urimelige avtaler og enkeltstående avtalevilkår. Avtalen må i begge tilfeller bedømmes som en helhet, slik at ett urimelig avtalevilkår kan oppveies av rimeligere vilkår, sml. Rt. 2013 s. 388 (Røeggen) avsnitt 51. Det oppstilles et urimelighetskriterium, som i praksis er svært strengt, se Rt. 2014 s. 351 (avsnitt 39). Kriteriet vil ikke belyses nærmere her. Det bemerkes at avtaler må vurderes konkret, og det skal foretas en helhetsvurdering med utgangspunkt i momentene i bestemmelsens andre ledd.

Innholdsmangler er det primære virkeområde for avtl. § 36. Det er imidlertid sparsomt med praksis der en avtale på grunn av innholdsmangler er blitt kjent ugyldig etter avtl. § 36. To eksempler er Rt. 1988 s. 276 (Røstad) og Rt. 1988 s. 295 (Skjelsvik), der festeavtaler på grunn av etterfølgende prisstigning var blitt urimelig for bortfesterne. Prisstigningen hadde sammenholdt med avtalens karakter av å være uoppsigelig og stedsevarig medført en ekstrem ubalanse i avtaleforholdet. Det avgjørende er følgelig de rettigheter og plikter som avtalepartene har etter avtalen, da det indikerer eventuell jevnbyrdighet eller ubalanse. Tilsvarende kan utledes av Rt. 2013 s. 388 (Røeggen) i avsnitt 122 flg., der vurderingen av momentet om avtalens innhold knyttet seg til disse forhold.

3. Rettsvirkninger av ugyldighet

Ugyldighet vil per definisjon medføre at avtalen ikke har virkning etter sitt innhold. Mens de fleste ugyldighetsregler har den rettsvirkning at avtalen som sådan blir ugyldig, gir avtl. § 36 adgang til å kjenne kun en del av avtalen ugyldig. Det sondres dermed mellom hel og delvis ugyldighet. Dersom avtalen er forbi oppfyllelesstadiet og ytelser er prestert, skal det i tråd med obligasjonsrettslige prinsipper om restitusjon skje en tilbakeføring av disse, se HR-2016-2491-A (avsnitt 80). Hvis restitusjon vil virke urimelig for en part, kan han unntas dette, se Rt. 1995 s. 46 (s. 51). Blir avtalen kjent ugyldig før oppfyllelse, bortfaller partenes oppfylleelsesplikt.

Oppgave 2

1. Pengekravet - dobbeltsuksjonskonflikten

Partene i saken er Peder Ås ("Peder") og Marte Kirkerud ("Marte").

Peder hevder seg berettiget til pengekravet mot Ole Vold. Marte hevder på sin side at det er hun som er berettiget til dette.

Spørsmålet er hvem av partene som er rett kreditor for pengekravet mot Ole Vold.

Det rettslige grunnlaget er gjeldsbrevlova (gbl.), som etter § 1 gjelder for gjeldsbrev, men også analogisk for andre pengekrav, sml. Rt. 1992 s. 504 (Factoring Finans). Lars Holms pengekrav mot Ole Vold er et enkelt gjeldsbrev, jf. at han tok frem "det enkle gjeldsbrevet". Loven er direkte anvendelig.

Gbl. § 1 uttrykker utgangspunktet om først i tid, best i rett. I tråd med utgangspunktet vil det være Peder som er rett kreditor for pengekravet, ettersom han var først til å kjøpe dette. Dette utgangspunktet kan imidlertid fravikes, her etter bestemmelsene i gbl. kapittel 3, jf. gbl. § 24.

Det følger av gbl. § 29 andre ledd at dersom et enkelt gjeldsbrev er solgt til flere som alle er i god tro, er det den debitor først for melding om som vinner frem. Det oppstilles med dette et krav om god tro og et notifikasjonsvilkår.

Første spørsmål er om begge parter var i god tro.

Marte kjente til at Lars hadde gjort noen uheldige valg i sine forretninger, og at økonomien hans ikke var den beste. Dette kan isolert sett tilsi at hun bør utvise varsomhet ved forhandlinger med ham. Han fremviste imidlertid salgsobjektene, både maleriet og pengekravet, hvilket gir en klar indikasjon på at avtalen er reell. At Lars så velger å selge kravet til en annen, kunne hun ikke ha forutsett eller ant mistanke om. Marte var dermed i god tro. Videre er det klart at Peder var i god tro, da han ikke ble informert om tilbudet overfor Marte og dessuten var en gammel bekjent av Lars. Han kan ikke anses for å kjenne til Lars' uheldige forhandlinger i nyere tid. Peder ble ført bak lyset, og var i god tro.

Videre tas det stilling til notifikasjonsvilkåret.

Begge parter kontaktet debitor i forbindelse med undersøkelser. Det er ingen holdepunkter for at debitor, altså Ole Vold, ble informert om at verken Peder eller Marte ville bli ny kreditor

på dette tidspunkt. Ole bekreftet simpelthen at Lars' krav mot ham eksisterte. Dagen etter sitt kjøp sendte imidlertid Marte en SMS til Ole om at hun hadde kjøpt gjeldsbrevet, som Ole bekreftet at han mottok. Det var dermed Marte som Ole først fikk melding om. Marte oppfyller notifikasjonsvilkåret.

Peders anførsel om at han fikk gjeldsbrevet overlevert til seg, er uten betydning. Det stilles intet vilkår om fysisk overlevering etter reglene om enkle gjeldsbrev, men etter reglene om omsetningsgjeldsbrev, se gbl. § 14.

Prinsipal konklusjon: Marte er rett kreditor for kravet.

Det er på det rene at nærværende gjeldsbrev er et enkelt gjeldsbrev. Men fordi det i faktum vises til vilkår for ekstinksjon av kreditorrettigheter i tilknytning til omsetningsgjeldsbrev, vil disse kort drøftes subsidiært. Det forutsettes at det foreligger et ihendehavergjeldsbrev, se gbl. § 11 andre ledd nr. 1.

Spørsmålet er om Peder vindiserer rettighetene til pengekravet.

Første vilkår er at cedenten må være legitimert ("legitimasjonshavaren"), jf. gbl. § 14. Det avgjørende er om vedkommende har fysisk besittelse av gjeldsbrevet, se gbl. § 13. Lars var i fysisk besittelse av gjeldsbrevet. Vilkåret er oppfylt.

Andre vilkår er at gjeldsbrevet er omsatt ("avhendet [...] til eige eller pant"), jf. gbl. § 14. Cesjon ved arv og gave faller utenfor. Pengekravet ble solgt til Peder for kr. 8 000 000. Vilkåret er oppfylt.

Tredje vilkår er at gjeldsbrevet er fysisk overlevert ("mottakaren får det i hende"), jf. gbl. § 14. Eiendomsretten til gjeldsbrevet ble overført til Peder, og han fikk det i hende. Vilkåret er oppfylt.

Fjerde vilkår er at cesjonaren, her Peder, var i god tro ("aktsam"), jf. gbl. § 14. Det vises til bemerkningene ovenfor. Vilkåret er oppfylt.

Femte vilkår er at cesjonsavtalen må være gyldig, jf. juridisk teori og rettspraksis. Dette beror på avtalerettslige ugyldighetsregler. Ettersom ugyldighet ikke er anført, presumeres vilkåret å være oppfylt.

Peder oppfyller alle vilkår etter gbl. § 14. Han er dermed rett kreditor for kravet.

Subsidiær konklusjon: Peder er rett kreditor for kravet.

2. Erstatningsansvar

Partene i saken er Peder Ås ("Peder") og Lars Holm ("Lars").

Peder krever erstatning. Lars motsetter seg dette.

Det rettslige grunnlaget er gbl. § 9.

Etter gbl. § 9 første punktum svarer en cedent for at kravet "er til". Cedenten er ansvarlig for pengekravets eksistens. Han pålegges et objektivt erstatningsansvar for vanhjemmel, som vil si at kravet helt eller delvis ikke tilkommer cesjonaren på grunn av rettsmangel, se NUT 1935:1 s. 29 og Rt. 1951 s. 610 (s. 616). Lars solgte kravet til Marte, og det var hun som fikk eierrettigheter i pengekravet. Når han i tillegg solgte kravet til Peder, og Peder ikke i det hele tatt fikk kravet, foreligger en total og opprinnelig vanhjemmel som Lars må hefte for.

Det gjøres unntak for cesjon ved gaver, og der cesjonaren var i ond tro, se gbl. § 9 andre punktum. Unntakene kommer ikke til anvendelse, se ovenfor.

Lars plikter etter dette å erstatte Peders positive kontraktsinteresse. Peder skal stilles som om avtalen ble oppfylt, altså at han etter gjeldsbrevet skulle motta kr. 4 000 000.

Prinsipal konklusjon: Lars er erstatningsansvarlig overfor Peder for kr. 4 000 000.

Under forutsetning av at det var tale om et omsetningsgjeldsbrev, og Peder er rett kreditor, vil resultatet overfor Marte bli det samme som for Peder.

Subsidiær konklusjon: Lars er erstatningsansvarlig overfor Marte for kr. 4 000 000.

Oppgave 3

Partene i saken er Advokatfirmaet Kirkerud AS ved Marte Kirkerud og Advokatfirmaet Holm AS ved Laura Holm. Partene er i det videre benevnt henholdsvis "Marte" og "Laura".

Første problemstilling er om avtalen kan suppleres med en alminnelig oppsigelsesadgang, slik Laura anfører.

Kontraktsforholdet er ikke direkte regulert i kontraktslovgivningen. Bakgrunnsretten er dermed alminnelige obligasjonsrettslige prinsipper. Avtalerettslige prinsipper kan virke supplerende.

Hovedregelen er at avtaler skal holdes, se NL 5-1-2. Avtalen oppstiller ingen oppsigelsesadgang, og ordlyden i avtalen er svært tungtveiende, se Rt. 2002 s. 1155 (s. 1159). Fravikelse av denne krever særlige holdepunkter.

Spørsmålet blir om det er særlige holdepunkter for supplerings av avtalen med en alminnelig oppsigelsesadgang.

Dommen inntatt i Rt. 1992 s. 220 kan hevdes å åpne for revisjon på grunnlag av konkret rimelighet i avtaler. En avtale mellom to borettslag om levering av fjernvarme var inngått med den forutsetning at ingen av partene skulle tjene eller tape på den. Da det senere viste seg at det ene borettslaget betalte mindre enn det andre grunnet et større forbruk, ble prisen etter en konkret rimelighetsvurdering avregnet etter forbruk. På grunn av en likhet til saken her, legges det til grunn at nærværende avtale etter en konkret rimelighetsvurdering kan gi adgang til supplerings med en alminnelig oppsigelsesadgang.

Avtalen inneholder som nevnt ingen oppsigelsesadgang. Dette er uvanlig. De fleste avtaler inneholder en oppsigelsesadgang, hvilket tilsier at også denne burde ha det. Det vil kunne bli urimelig for en part å være forpliktet når han etter forholdene burde ha mulighet til å si opp kontrakten. Dette kan tale for en oppsigelsesadgang. På den andre siden må avtalens ordlyd anses overveiet. Begge parter er profesjonelle, og besitter inngående juridisk kunnskap. Dersom det var ønskelig og/eller intendert å innta en oppsigelsesadgang, burde dette vært gjort. Samlet sett taler momentet mot supplerings med en alminnelig oppsigelsesadgang.

Partenes avtale bygger på et prinsipp om jevnbyrdighet, hvilket synliggjøres ved avtalens punkt 1 og 2 om felles forretningssted og likedeling av utgifter. Videre var partene enige om at formålet med avtalen skulle være at ingen av dem skulle tjene eller tape penger på den andres bekostning. En naturlig forståelse av ordlyden er at partene skal stå på lik fot med hensyn til økonomi, og at avtalen tar sikte på å hindre at ulikheter oppstår. Når Laura får sin advokatbevilling fratatt, kan hun ikke lenger drive advokatvirksomhet og får dermed ingen inntekter gjennom advokatfirmaet. Ved å måtte betale for utgifter knyttet til Martes virksomhet, vil Marte tjene penger på Luras bekostning. Dette er i strid avtalens grunnleggende forutsetning, hvilket tilsier at det bør inntas en oppsigelsesadgang.

Årsaken til at Laura ble fratatt sin bevilling er at hun overfakturerte klienter. Dette er klanderverdig, sml. HR-2022-563-A (avsnitt 52). Laura er selv å bebreide for at hun ikke lenger kan praktisere som advokat. Dette taler isolert sett mot en oppsigelsesadgang. Tilsynsrådet har imidlertid sanksjonert henne for de klanderverdige forhold ved å frata advokatbevillingen. Hun har derfor blitt straffet. Det vil være urimelig overfor henne å beholde sine forpliktelser etter avtalen, som kan oppfattes som enda en sanksjon. Hun vil i praksis bare gå i tap. Dette tilsier at en oppsigelsesadgang vil være rimelig.

På den andre siden var det Marte som informerte Luras klienter om de klanderverdige forhold, og som på den måten utløste undersøkelser fra Tilsynsrådet. Det kan på denne bakgrunn hevdes at det var Marte som forårsaket det hele. Argumentet er imidlertid uholdbart da Laura selv har skylden i de nevnte forhold. Marte kan ikke lastes for å ha informert om uetisk advokatopptreden. Det var likevel ureddelig av henne å forsøke å frata Laura hennes klienter, men Luras handlinger er mer klanderverdige og hovedårsaken til problemene. En oppsigelsesadgang vil kunne være urimelig.

Videre kunne leieavtalen om forretningslokalet sies opp med tre måneders oppsigelsesfrist. Ved oppsigelse av denne vil Marte kunne ha tid til å områ seg, og med letthet finne et nytt lokale for egen advokatvirksomhet. Det kan anses noe urimelig at Marte må flytte virksomheten på grunn av Luras uetiske advokatskikk. Tatt i betraktning at forutsetningene for avtalen slår ut feil, taler momentet likevel for en oppsigelsesadgang.

Samlet sett taler momentene i begge retninger. Det legges avgjørende vekt på forutsetningen for avtalen og det forhold at Laura ikke bør straffes mer enn nødvendig. Avtalen kan dermed suppleres med en alminnelig oppsigelsesadgang. Laura får medhold i sin anførsel.

Konklusjon: Avtalen kan suppleres med en alminnelig oppsigelsesadgang.

Neste problemstilling er om Laura kan heve avtalen.

Det følger av alminnelige kontraktsrettslige prinsipper at en kontraktspart kan kreve heving når det foreligger et "vesentlig kontraktsbrudd", se Rt. 1998 s. 1510 (s. 1518), Rt. 1999 s. 408 (s. 420) og Rt. 2006 s. 522 (avsnitt 36).

Et første vilkår er at det foreligger et kontraktsbrudd. Dette innebærer at det må foreligge et avvik fra kontraktsmessig oppfyllelse (oppfyllelssessvikt), og at oppfyllelssessvikten skyldes den misligholdende part (risiko), sml. kjøpsloven (kjl.) §§ 22 (1) og 30 (1).

For å påvise oppfyllelssessvikt, må det forutsetningsvis klarlegges hva som er avtalt mellom partene. Utgangspunktet tas i den konkrete avtalen mellom partene. Avtalen er imidlertid taus om partenes opplysninger overfor klienter, og gir derfor ingen holdepunkter for vurderingen. Det må derfor ses hen til krav til ytelsen utenfor avtalen selv.

I kontraktsforhold gjelder en alminnelig lojalitetsplikt, hvorefter det må stilles krav til lojal og aktsom opptreden kontraktspartene imellom, se Rt. 1988 s. 1078 (s. 1084) og HR-2020-2401-A (avsnitt 58). Det er uomtvistelig at det av Marte var illojalt overfor Laura å påpeke overfakturering av hennes klienter. Det foreligger dermed et brudd på lojalitetsplikten, og følgelig oppfyllelssessvikt. Videre er det klart at Marte har skylden i oppfyllelssessvikten og står nærmest til å bære risikoen. Vilkåret om kontraktsbrudd er oppfylt.

Neste vilkår er at kontraktsbruddet er vesentlig. Hvorvidt kontraktsbruddet er vesentlig, beror på en konkret helhetsvurdering der en rekke momenter kan komme inn. Spørsmålet blir om Laura har rimelig grunn til å si seg løst fra kontrakten, se Rt. 2010 s. 710 (avsnitt 43) med videre henvisninger.

Utgangspunktet og det sentrale moment er det objektive avviket fra kontraktsmessig oppfyllelse, herunder dets karakter og omfang, se Rt. 1998 s. 1510 (s. 1518). Bruddet på lojalitetsplikten var betydelig. Det skjedde imidlertid kun overfor en gruppe klienter. Det var dermed ikke omfattende. Momentet taler i begge retninger.

Videre må det legges vekt på årsaken til kontraktsbruddet. I Rt. 2010 s. 710 og Rt. 2015 s. 321 ble det lagt vekt på hvem som var å bebreide for kontraktsbruddet, nærmere bestemt at en part hadde gitt uriktige og/eller mangelfulle opplysninger. I foreliggende sak er situasjonen en annen, da Marte har oppgitt riktige opplysninger. Hun kan likevel til en viss grad bebreides for kontraktsbruddet. Men som påpekt ovenfor er det Luras klanderverdige opptreden som utløste det hele. Det vil derfor være upresist å (utelukkende) klandre Marte. Men Marte burde heller ha gitt opplysningene direkte til Tilsynsrådet, og ikke til Luras klienter. Samlet sett taler momentet mot heving.

Et ofte avgjørende moment vil være om de økonomiske konsekvensene av kontraktsbruddet kan gjenopprettes ved andre sanksjoner, fremfor alt prisavslag, se Rt. 2010 s. 710 (avsnitt 48). Et prisavslag er neppe aktuelt, da beføyelsen er lite egnet som sanksjon for brutt lojalitetsplikt. Det er ingen pris å gi avslag i. Det antas at adgangen til å si opp avtalen, jf. ovenfor, vil kunne

hindre at deler av de økonomiske tap påføres. Slik sett taler momentet mot heving.

Øvrige momenter gir liten veiledning for spørsmålet.

Samlet sett har Laura ikke rimelig grunn til å si seg løst fra kontrakten. For det tilfellet at hun hadde det, ville hennes plikter etter avtalen bortfalt.

Konklusjon: Laura kan ikke heve avtalen.

Neste problemstilling er om Laura kan kreve erstatning for tapt inntekt.

Det følger av alminnelige kontraktsrettslige prinsipper at en kontraktspart på nærmere bestemte vilkår har rett til erstatning, se Rt. 2000 s. 632 (s. 641). Det oppstilles fire kumulative vilkår. Det må foreligge et kontraktsbrudd, ansvarsgrunnlag, økonomisk tap og årsakssammenheng. Vilkåret om kontraktsbrudd er oppfylt, se ovenfor. Partene er enige om at det foreligger et økonomisk tap på kr. 2 000 000. Også dette vilkåret anses oppfylt. Spørsmålet blir om det foreligger et ansvarsgrunnlag og årsakssammenheng. Vilkårene behandles i nevnte rekkefølge.

Det aktuelle ansvarsgrunnlag er den alminnelige skyldregel. Etter alminnelige kontraktsrettslige regler kan en part hefte for kontraktsbrudd når det foreligger skyld (*culpa*), se kjl. §§ 27 (5) og 40 (3) bokstav a, avhl. § 4-14 (2) med flere. Vurderingstemaet er om den handlende kunne og burde handlet annerledes. Et sentralt moment er om det forelå effektive handlingsalternativer. Culpaansvaret er særlig strengt for profesjonsutøvere, se Rt. 1995 s. 1350 (Takstmann).

Marte informerte Lauras klienter om de klanderverdige handlinger. Det kan hevdes at klientene hadde en rett på å få vite dette. De hadde imidlertid ingen rett til å høre det fra Marte. Marte kunne og burde ha gitt informasjonen til Tilsynsrådet, som antakelig ville ha informert de berørte klienter om forholdene. En slik løsning ville vært ryddigst, og hun hadde da presumptivt unngått å bryte lojalitetsplikten. Hun måtte altså ikke bryte lojalitetsplikten, men kunne avstått fra å meddele klientene Lauras overfakturerings. Marte må i egenskap av advokat antas for å kjenne til lojalitetsplikten i kontraktsforhold. Hun er følgelig å bebreide for kontraktsbruddet, og hefter etter culpaansvaret.

Vilkåret om ansvarsgrunnlag er oppfylt.

Et siste vilkår er at det må foreligge årsakssammenheng mellom kontraktsbruddet og tapet. Vilkåret er todelt. Det stilles krav om både faktisk og rettslig årsakssammenheng, se til illustrasjon kjl. § 67 (1) henholdsvis første og ande punktum. Med faktisk årsakssammenheng menes at kontraktsbruddet må være en nødvendig betingelse for tapet, sml. betingelseslæren. Med rettslig årsakssammenheng menes at tapet må ha en tilstrekkelig nærhet til kontraktsbruddet; tapet må ikke være for fjernt, avledet eller upåregnelig, se Rt. 1983 s. 205 (s. 212).

Dersom Marte ikke hadde informert klientene om overfaktureringsen, ville tapet ikke ha oppstått. Det foreligger dermed faktisk årsakssammenheng. Videre er det rimelig å anta at

informering om uetisk advokatskikk vil resultere i sanksjonering av den ansvarlige, som vil medføre inntektstap hos vedkommende. Det foreligger dermed rettslig årsakssammenheng. Vilkåret om årsakssammenheng er oppfylt.

Alle vilkårene for erstatning er oppfylt. Laura har krav på erstatning.

Hovedregelen er full erstatning, se Rt. 2004 s. 1887 (avsnitt 30). I tråd med hovedregelen skal Laura få dekket sitt fulle tap på kr. 2 000 000. Marte anfører at erstatningssummen ikke kan settes til kr. 2 000 000. Dette må forstås som en anførsel om lemping av erstatningsansvaret. Spørsmålet blir om Martes ansvar kan lempes.

Det følger av Rt. 2004 s. 1887 (avsnitt 37) at lempingsregelen i skadeserstatningsloven (skl.) § 5-2 har generell anvendelse. Den anses derfor anvendelig her. Ved lempingsvurderingen skal det tas hensyn til en rekke momenter slik som skadens (kontraktsbruddets) størrelse, den ansvarliges økonomiske bæreevne, skyldforhold og forholdene ellers.

Som nevnt under hevingsspørsmålet er kontraktsbruddet betydelig. Det kan tale mot lemping. Marte er praktiserende advokat, som nylig fikk bevilling. Hennes økonomiske bæreevne er derfor antakelig gjennomsnittlig, muligens noe over gjennomsnittet. Dette tilsier at hun ikke har den tilstrekkelige økonomiske bæreevne til å betale kr. 2 000 000, hvilket taler for lemping. Videre er det klart at kontraktsbruddet skyldes Marte. Laura er imidlertid også skyldig, da hun opptrådte uredelig overfor klientene. Hadde Laura ikke overfakturert dem, ville situasjonen aldri ha oppstått. Hun må bære risikoen for slik opptreden. Dette taler for lemping.

På bakgrunn av det foregående fremstår det som rimeligst at Martes erstatningsansvar lempes. Tatt i betraktning at Laura gjorde seg skyldig i overfakturering og andre klanderverdige forhold, og på den måten handlet rettsstridig, burde ansvaret lempes betydelig. Det antas at en nedsettelse til kr. 250 000 er passende.

Konklusjon: Laura har krav på erstatning for kr. 250 000.

Videre krever Marte at Laura skal betale strøm og husleie samt andre nødvendige utgifter ut hele samarbeidsavtalens varighet. I tråd med avtalens ordlyd plikter partene å dele utgiftene. Spørsmålet blir om avtalen kan settes til side i medhold av avtaleloven (avtl.) § 36.

Det følger av avtl. § 36 at en avtale kan settes helt eller delvis til side for så vidt det vil virke "urimelig" å gjøre den gjeldende. For at avtalen skal settes til side, må den oppfylle et urimelighetskriterium. Urimelighetskriteriet er strengt, og ikke kurant å påberope, se Ot. prp. nr. 5 (1982-1983) pkt. 5.1. I forbrukerforhold stilles et krav om kvalifisert urimelighet, se Rt. 2014 s. 351 (avsnitt 39). Det antas at terskelen er forhøyet der begge parter er profesjonelle, slik som her. Terskelen er altså svært høy.

Det må foretas en totalbedømmelse av avtalen, se Rt. 2013 s. 388 (Røeggen) avsnitt 51. Ved vurderingen av om avtalen er urimelig, må det ses hen til en rekke momenter oppstilt i avtl. §

36 andre ledd. Blant disse er "senere inntrådte forhold". Bestemmelsen omfatter følgelig endrede omstendigheter, se også Rt. 1988 s. 276 (Røstad) på s. 284 og 285. Her er det tale om et senere inntrådt forhold, nemlig at Laura mistet sin bevilling og at virksomheten dermed gikk ad undas.

Sentralt i vurderingen er avtalens innhold, se avtl. § 36 andre ledd. Herunder vil balansen i avtaleforholdet være et vesentlig moment, sml. Rt. 1988 s. 276 (Røstad) på s. 285.

Avtalen fastsetter at partene driver separat advokatvirksomhet fra et felles lokale som leies i fellesskap, som skal være egnet til begge parter virksomhet, se punkt 1. Videre heter det at nødvendige utgifter og utgifter som partene får omtrent like stor fordel av, skal deles likt dem imellom, se punkt 2.

Laura hevder at strøm, vedlikehold av printer, blekk og papir ikke er nødvendige for driften av forretningsstedet. Dette er uholdbart. Advokatvirksomhet forutsetter bruk av elektronikk, som i sin tur krever strøm. Videre benyttes penn og papir i en rekke sammenhenger, fremfor alt ved utskrift og undertegning av dokumenter. De nevnte forhold er nødvendige utgifter, som hun etter avtalen i utgangspunktet skal betale.

Avtalen bærer imidlertid preg av å forutsette jevnbyrdighet. På avtaletidspunktet, jf. retningslinjen "forholdene ved avtalens inngåelse", var partene presumptivt likestilt med hensyn til økonomisk bæreevne og nytte av avtalen. Som følge av at Laura ikke lenger har advokatbevilling, vil hun ikke lenger selv drive advokatvirksomhet. Hun har da ingen nytte av bruken av strøm, printer, blekk og papir på kontoret. Hvis hun skal betale for dette, vil avtalen for hennes del være et rent tapsprosjekt. Det har på denne måten oppstått en ubalanse i avtaleforholdet, som tilsier ugyldighet.

Det kan også tas hensyn til "omstendighetene for øvrig". Enkelte omstendigheter taler mot ugyldighet. Laura er å klandre for den oppståtte ubalanse, og de omtvistede utgifter vil kunne være kortvarige dersom Laura sier opp i medhold av oppsigelsesadgangen, jf. ovenfor. Dette svekker avtalens urimelighet.

Samlet sett anses urimelighetskriteriet ikke oppfylt.

Konklusjon: Avtalen er ikke ugyldig etter avtaleloven § 36.

Det må videre spørres om avtalen kan settes til side etter den ulovfestede forutsetningslæren. Etter denne lære kan en forutsetningsbrist medføre ugyldighet, se Rt. 1999 s. 922 (s. 931). Det oppstilles fire kumulative vilkår.

Det første vilkåret er at løftet må være avgitt under en bestemt forutsetning, bevisst eller ubevisst, som må ha bristet. Laura må antas å ha inngått avtalen under forutsetning av at Marte opptrådte lojalt overfor henne. Dette følger av lojalitetsplikten. Forutsetningen har bristet. Vilkåret er oppfylt.

Det andre vilkåret er at forutsetningen må ha vært kausal, det vil si motiverende, for løftet. Det stilles ikke krav om at forutsetningen var avgjørende, men kun at den var vesentlig, se Rt.

1957 s. 71. Ingen vil inngå avtale om deling av leielokaler, kostnader mv. med noen de ikke stoler på. Det antas derfor at Martes lojalitet var motiverende for Lauras løfte. Vilkåret er oppfylt.

Det tredje vilkåret er at forutsetningen må ha vært synbar. Forutsetningen må enten ha blitt synliggjort overfor medkontrahenten, eller være en typisk forutsetning for kontraktssituasjonen. Lojalitet er en forutsetning for enhver kontraktssituasjon. Den er dermed typisk, og var synbar. Vilkåret er oppfylt.

Det fjerde vilkåret er at det må være tale om en relevant forutsetningsbrist. Hvorvidt forutsetningsbristen er rettslig relevant, beror på en konkret helhetsvurdering der det spørres hvem som med rimelighet bør bære risikoen for vedkommende avtaleforutsetning, og størrelsen av tapet, se Rt. 2014 s. 866 (Fjord1) avsnitt 88.

Utgangspunktet er at partene bærer risikoen for egne forutsetninger, se Fjord1 avsnitt 89 og Rt. 2002 s. 1110 (s. 1118). Laura har derfor som et utgangspunkt risikoen for forutsetningen. Det er imidlertid tale om en grunnleggende forutsetning som stiller krav til medkontrahenten, hvilket tilsier at den som opptrer illojalt bør bære risikoen for forutsetningen.

Hva som er tapet i en situasjon som den foreliggende - om det er mistet advokatbevilling eller tapt inntekt - kan vanskelig angis presist. Uansett har Laura fått kompensasjon i form av erstatning, riktignok med en reduksjon. Om hun i tillegg unntas en midlertidig betalingsplikt etter avtalen, kan dette være urimelig. Likevel er det tale om utgifter hun ikke får noen nytte av, som strider mot avtalens forutsetning om at ingen skal tape på den annens bekostning.

Momentene ovenfor taler i begge retninger. Det legges avgjørende vekt på at det dreier seg om en grunnleggende forutsetning for kontraktsforhold, hvis brist Marte har skylden i. Forutsetningsbristen anses rettslig relevant. Vilkåret er oppfylt.

Konklusjon: Avtalen er ugyldig etter forutsetningslæren.